

З НАДЗЕЯЙ, ЛЮБОЎЮ І ВЕРАЮ...

14 студзеня 2023 года споўнілася б 70 гадоў Міколе Мікалаевічу Аляхновічу – кандыдату філалагічных навук, дацэнту Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.С. Пушкіна, першаму лектару беларускай мовы як замежнай у Будапешцкім універсітэце імя Л. Этвеша, навукоўцу, паэту, перакладчыку, Настаўніку.

Нарадзіўся Мікола Аляхновіч на Палессі ў вёсцы Валішча Пінскага раёна Брэсцкай вобласці. Пазней ён скажа: “Я ўзрос у краях сунічных, // у краях, дзе шчасця багата, // дзе замест малака крынічнай // патрабуюць вады немаўляты”. У 1970 годзе скончыў сярэдняю школу ў роднай вёсцы і паступіў на філалагічны факультэт Брэсцкага дзяржаўнага педагагічнага інстытута. У 1981 годзе скончыў аспірантуру пры кафедры беларускага мовазнаўства Мінскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута. У 1983 годзе абараніў кандыдацкую дысертацыю па тэме “Фразеалогія беларускай літаратурнай мовы XIX – пачатку XX стст.”. Навуковым кіраўніком Мікалая Аляхновіча быў доктар філалагічных навук, прафесар Ф. Янкоўскі.

Пасля атрымання дыплама, з 1974 года, прафесійная дзейнасць Міколы Аляхновіча была звязана з роднай альма-матар – Брэсцкім дзяржаўным педагагічным інстытутам імя А.С. Пушкіна (з 1995 года – універсітэтам). За час працы на філалагічным факультэце ён быў намеснікам дэкана, дэканам факультэта (1987–1993гг.), узначальваў кафедру гісторыі беларускай мовы і дыялекталогіі (1994–2013 г.). Выкладчык, кіраўнік, паэт, калега заўсёды кіраваўся маральнымі каштоўнасцямі, што сталі радкамі верша “Дабро, спагада... // З імі трэба жыць. // Пра чуласць, чалавечнасць варта помніць, // каб у хвіліны, што гарчаць слязой, // свой кожны крок, свой кожны след // выразна вызначыць маглі вы”.

Два гады (1994–1996) Мікола Аляхновіч працаваў лектарам роднай мовы на Вугоршчыне, у Будапешцкім універсітэце імя Л. Этвеша. Прафесар Андраш Золтан (у той час – загадчык кафедры рускай мовы Інстытута славістыкі Будапешцкага ўніверсітэта) узгадвае, як ужо ў далёкім 1993 годзе выправіўся ў Браціславу на Міжнародны з’езд славістаў і з намерам пазнаёміцца з беларускімі калегамі, якія маглі б парэкамендаваць каго-небудзь выкладаць беларускую мову ў першыя часы ў Будапешцкім універсітэце імя Л. Этвеша. З успамінаў Андраша Золтана: “Умовы мы маглі прапанаваць не вельмі добрыя, г. зн. неканкурэнтаздольныя, скажам, з заходнімі ўніверсітэтамі. Але ў тых часы я думаў, што для маладога выкладчыка гэта магла быць нейкая магчымасць пабыць у іншым асяродку. Таксама задача была незвычайная, паколькі беларуская мова выкладалася не паўсюль на агульнаславянскіх кафедрах у свеце. Пазнаёміўся з групай маладых тады калег з Брэста, у тым ліку і з Міколам Аляхновічам. Расказаў яму пра сваю ідэю, просьбу. Мы раз’ехаліся. У мяне былі яго каардынаты. І калі я ўжо быў упэўнены, што месца для беларускага лектара існуе, я яму пазваніў і сказаў: «Прысылай!»”. Праз пэўны час Мікола Аляхновіч паведаміў, што прыедзе сам. (Аказалася, не так проста знайсці першага лектара для Будапешцкага ўніверсітэта, і Мікола Аляхновіч, як чалавек абавязковы, прыехаў сам).

Мікола Аляхновіч прымаў удзел у дзяржаўных праграмах фундаментальных і прыкладных даследаванняў, у шматлікіх рэспубліканскіх і міжнародных канферэнцыях, кангрэсах і з’ездах славістаў. Ён жыў словам і дзеля слова: “Да слова слова, да радка радок – // узорваю старанна ліст паперы. // Трымаю сілы на жыццёвай веры, што будзе рунь, дзе быў адвечны ток”.

Кандытат філалагічных навук Мікола Мікалаевіч – аўтар больш за 200 навуковых і навука-метадычных прац, у тым ліку падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў для вышэйшай школы, па лексіцы і фразеалогіі беларускай і іншых еўрапейскіх моў, гісторыі мовы, дыялекталогіі, лінгвакраязнаўстве і лінгвакультуралогіі. Сярод яго прац – *Беларуская мова. Вучэбны дапаможнік для падрыхтоўчага аддзялення*. Мінск, 1986 (у сааўтарстве); *Дыялектны слоўнік Брэстчыны*. Мінск, 1989 (у сааўтарстве); *Практыкум па беларускай мове для нефілалагічных факультэтаў*. Мінск, 1993 (у сааўтарстве); *Фразеалогія беларускага языка: становленне сістэмы, семантыка-смысловыя адношэнні*. *Studia Slavica Hung.* 39 (1994) 203–219; Fehérorosz [Беларуская мова]. У кн.: *Avilágnyelvei* [Мовы свету]. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1999: 386–399; *Лінгвакультуралогія: даведнік для студ. філ. фак.* Брэст, 2007 (у сааўтарстве).

Мікола Аляхновіч быў старшынёй Брэсцкага абласнога аддзялення грамадскага аб’яднання “Саюз беларускіх пісьменнікаў”, галоўным рэдактарам літаратурнага альманаха “Жырандоля”.

Першая паэтычная публікацыя выйшла на старонках літаратурна-мастацкага часопіса “Маладосць” у 1976 годзе, затым вершы друкаваліся на старонках рэспубліканскіх перыядычных выданняў, у тэматычных зборніках, школьных хрэстаматыях, у кнізе паэзіі “Дзядзінец», альманаху “Жырандоля”. У 2006 годзе выйшаў першы зборнік паэзіі “Жыццёвае веры прадзіва”, потым былі “Святло дарогі” (2010), “Вясновы роздум” (2020). У 2013 годзе пабачыў свет зборнік перакладаў Міколы Аляхновіча “Такая тонкая размовы ніць”: пераклады з украінскай, польскай, рускай, вугорскай моў.

Мікола Аляхновіч жыў з Радзімаю і для Радзімы: “Родны край мой! // Радзіма-маці! // У паклоне нізкім хілюся // і жыццём прысягаю: // спяваць мне // песню вернасці Беларусі!”

Л. Леванцэвіч, Л.Станкевіч